

Andrzej RĄCZASZEK
Akademia Ekonomiczna w Katowicach

PRZYCZYNY WZROSTU POTENCJAŁU DEMOGRAFICZNEGO MAŁEGO MIASTA

THE CAUSES BEHIND THE GROWTH IN THE DEMOGRAPHIC POTENTIAL OF A SMALL CITY

ABSTRACT: During the past 20 years Poland's population has undergone demographic changes, which led to a decline in the number of its citizens. This tendency is of a country-wide character, however some deviations are possible. The analysis concerns Mikołów, a small town of the Silesian Voivodeship. In the recent years natural population movement has resulted in this town's population growth rate being positive. The migration balance has also been positive. Due to the positive real population growth the number of Mikołów's citizens is growing. This tendency is different than in other towns of the Silesian Voivodeship and also in most of the Polish towns. Mikołów benefits from a certain kind of location rent, being located south from the center of Upper Silesia. In search of factors behind the above transformations, the analysis of housing market was conducted. The growing number of construction permits issued to individual investors, who are not Mikołów commune's citizens, confirms the earlier supposition. People who so far have inhabited other big cities in the centre of the Voivodeship are now placing their housing investments in Mikołów. Therefore, due to the advantageous course of natural population movement and to the influx of citizens from other communes the population of this town may keep increasing.

KEY WORDS: small city, demographic potential, growth

W okresie minionych 20 lat nastąpiły daleko idące zmiany w przebiegu procesów demograficznych. Nie jest to tylko specyfika polska. Podobne zmiany tendencji obserwuje się także w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej. W badaniach społecznych prowadzonych w Polsce w okresie transformacji często wygodną bazą odniesienia były dane spisowe z 1988 r. i sytuacja wyjściowa sprzed okresu transformacji (Rączaszek 2002, s. 137–147). Obecnie, gdy mamy za sobą 20 lat transformacji, ten zabieg nie ma już większego sensu, poza analizą w kategoriach historycznych. Dziś trzeba obserwować zmiany przebiegające w nowych realiach ustrojowych, w dobie integracji i globalizacji.

Takie ogólne wprowadzenie jest wskazane, albowiem poniższe opracowanie odnosi się do zmian obserwowanych w ostatnich kilku latach, kiedy działają procesy demograficzne i społeczne, dla których odniesienie do okresu sprzed 1990 r. nie ma już znaczenia. Obecnie przebieg tych procesów determinują bieżące uwarunkowania, mające charakter bardziej uniwersalny, mniej zaś specyficznie polski. Często w tym kontekście przypomina się teoria przejścia demograficznego (Balicki, Frątczak, Nam 2003, s. 51), która jednak dla niniejszego opracowania ma tylko wagę pośrednią. W poniższej analizie zwraca się uwagę na powtarzanie się w Polsce procesów znanych z innych krajów i charakterystycznych dla społeczeństw zamożnych i nowoczesnych. W analizowanym konkretnym przypadku będą to odniesienia do tendencji rozwojowych dzielnic peryferyjnych i podmiejskich w wielkich aglomeracjach. Badanie przeprowadzono na przykładzie Mikołowa, małego miasta położonego na południe od aglomeracji górnośląskiej (Jagielski 1977, s. 133), którego szansą rozwoju jest właśnie korzystna lokalizacja i funkcje, jakie może pełnić w stosunku do centrum aglomeracji.

Celem opracowania jest wskazanie możliwości dalszego rozwoju potencjału demograficznego i wzrostu zaludnienia miasta Mikołów w perspektywie do 2030 r. Zwiększający się stan ludności oznacza bowiem rosnącą skalę potrzeb społecznych w zakresie usług społecznych. Określenie skali tych potrzeb jest natomiast zasadniczym celem działalności władz i samorządów lokalnych (Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r....), dla których wszelkie badania potencjału demograficznego mają charakter wspomagający. Opracowanie może mieć zatem także charakter praktyczny.

Krótki opis ukazuje w ujęciu historycznym rozwój miasta. Mikołów może się poszczycić ponad siedemsetletnią historią. Pierwsze zapiski o mieście pochodzą z 1222 r. (Kantyka, Targ 1972, s. 16). Rozwój gospodarczy miasta zaczął się od zbudowania kuźnicy żelaza po 1394 r. (Prus 1932, s. 56). Demograficzny rozwój miasta w okresie jego historii (por. dane tabeli 1) pozwolił na osiągnięcie około 14 tys. mieszkańców w 1939 r. Po zniszczeniach wojennych zaludnienie tej wielkości miasto osiągnęło ponownie w 1950 r., po czym w okresie PRL liczba mieszkańców systematycznie rosła: do 37 tys. osób w 1989 r. Dotychczasowa maksymalna liczba mieszkańców została osiągnięta w 1997 r. i wynosiła ponad 39 tys. osób (Roczniki statystyczne województwa katowickiego...).

Tabela 1

Rozwój demograficzny Mikołowa do połowy XX w.

Rok	Liczba ludności	Rok	Liczba ludności
1586	450	1870	4 774
1750	1 230	1880	5 779
1825	2 167	1885	5 741
1834	2 725	1895	6 110

Tabela 1. cd.

Rok	Liczba ludności	Rok	Liczba ludności
1837	2 680	1900	6 638
1840	3 059	1905	7 720
1843	3 639	1910	8 377
1849	3 744	1920	8 434
1855	3 734	1928	10 538
1864	4 058	1931	11 353
		1938 ^a	14 000

^a Dane szacunkowe.

Źródło: K. Prus, *Z przeszłości Mikołowa i jego okolicy*, Mikołów 1932.

Przyjęte założenie dotyczące współczesnego wzrostu mieszkańców miasta wynikać może z kilku obserwowanych procesów demograficzno-społecznych. Pierwszą przesłanką potwierdzającą trafność tego założenia jest analiza dotychczasowych zmian demograficznych. Poszukiwaną oczekiwaną wartością jest rosnąca liczba ludności ogółem. Z okresu ostatnich kilku lat dane zastane zamieszczono w tabeli 2.

Tabela 2

Liczba mieszkańców Mikołowa w latach 2004–2009

Rok	Liczba mieszkańców wg źródeł:		
	A	B	C
2004	38 232	.	38 264
2005	38 313	.	38 289
2006	38 111	38 121	38 398
2007	38 341	38 100	38 698
2008	.	38 433	.
2009	.	38 528	.
Zmiana w %	+ 0,28	+ 1,07	+ 1,13

Źródło: Wyjaśnienia przedstawiono w tekście komentującym tabelę.

W tabeli 2 zestawiono informacje o liczbie mieszkańców miasta zgromadzone według różnych źródeł. Pierwszym źródłem informacji (źródło A) jest rozdział trzeci pt. *Analiza i prognoza popytu*, pochodzący ze *Studium wykonalności Przedsięwzięcia: Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej miasta Mikołów* (opracowanie Zakładu Inżynierii Miejskiej w Mikołowie z 2009 r.), gdzie na stronie 4 przedstawiono dane z lat 2004–2007. Źródło B tabeli 2 zawiera informacje pochodzące z Urzędu Mia-

sta Mikołów, z Referatu Spraw Obywatelskich, które do Zakładu Inżynierii Miejskiej w Mikołowie przekazała (pismem z 25 czerwca 2009 r.) inspektor H. Sobczyk. Były to dane z lat 2006–2009. Nieznana jest metodologia gromadzenia tych informacji, ale można przyjąć, że dane Urzędu Miasta pochodzą z Biura Ewidencji Ruchu Ludności. Wnikliwość badawcza, wynikająca z warsztatu naukowego autora niniejszego opracowania, nakazała skonfrontowanie tych danych lokalnych ze źródłem oficjalnym. W ostatniej kolumnie tabeli 2 (źródło C) zamieszczono zatem informacje opublikowane w rocznikach demograficznych GUS z lat 2006 i 2008, a dotyczące okresu 2004–2007. Mamy więc do czynienia z danymi, które powinny gwarantować rzetelny obraz sytuacji, tymczasem okazuje się, że każde z cytowanych źródeł podaje inne liczby w tak prostym temacie, jakim jest zaludnienie miasta.

To dowodzi, iż z wielką ostrożnością należy podchodzić do wiarygodności źródeł informacji, a ponadto wskazuje na zagrożenie wynikające z wyciągania wniosków z informacji niepewnych (Rączaszek 2008, s. 267). Ów prosty przykład ujawnia także wątpliwości, jakie będą dotyczyć prognoz demograficznych, które mają pozwolić na określenie skali perspektywicznych potrzeb społecznych, jeżeli nie jest jednoznacznie znany nawet miniony stan rzeczywisty w zakresie zaludnienia miasta.

Należy zatem w tym miejscu nie poszukiwać najlepszego źródła informacji, ale zastanowić się nad wymową powyższych danych. Z zestawienia wynika, że każdy z trzech szeregów czasowych wykazuje tendencję rosnącą (zmiany przedstawiono w ostatnim wierszu tabeli 2). Jest ona nieprzerwana w przypadku danych GUS. Według danych lokalnych widoczne było krótkotrwałe zmniejszenie liczby mieszkańców w 2006 lub w 2007 r. Na marginesie należy zauważyć, że tak znaczne zmiany nie są raczej możliwe w wyniku naturalnego przebiegu procesów demograficznych. Przyczyn społeczno-gospodarczych także nie można w tym miejscu podejrzewać. Zakłócenie tendencji może być raczej efektem błędów w sprawozdawczości statystycznej. Są to jednak tylko przypuszczenia, które trudno tutaj zweryfikować.

Jeżeli jednak w przypadku analizy trzech różnych źródeł zauważa się generalnie tendencję rosnącą, to można przyjąć, że liczba ludności miasta Mikołów rośnie. Ta tendencja wzrostowa może sprawiać wrażenie naturalnej tendencji rozwoju demograficznego powszechnie obserwowanego. Gdyby w historii człowieka na Ziemi tak nie było od wieków, gatunek ludzki by wyginął. Czy tak jest również obecnie, mogą potwierdzić dane porównawcze.

W tabeli 3 przedstawiono zmiany w liczbie mieszkańców Polski, województwa śląskiego i w liczbie mieszkańców miast Polski i miast województwa śląskiego. Zebrano najnowsze publikowane dane z roczników demograficznych GUS za lata 2004–2007. W przypadku każdej z czterech analizowanych zmiennych obserwowana jest tendencja malejąca, a zatem odwrotna niż w Mikołowie. Zwracamy tu uwagę zwłaszcza na zmniejszanie się liczby mieszkańców miast (Stankiewicz 2004). Można więc stwierdzić, że Mikołów wyróżnia się swoją prężnością demograficzną. To, że jest to dziś tendencja bardzo rzadka, potwierdza analiza zmian liczby mieszkańców największych polskich miast (*Wegweiser Demographischer Wandel...* 2006, s. 31).

Tabela 3

Zmiany demograficzne w Polsce w latach 2004–2007

Wyszczególnienie	Liczba w tys. osób w latach:		Zmiana w %
	2004	2007	
Ludność Polski	38 173,8	38 115,6	-0,15%
Ludność województwa śląskiego	4 700,8	4 654,1	-0,99%
Ludność miast w Polsce	23 470,0	23 317,0	-0,65%
Ludność miast w województwie śląskim	3 702,6	3 647,2	-0,50%

Źródło: Roczniki demograficzne za lata 2004, 2007 GUS, Warszawa.

Tabela 4

Zmiany zaludnienia największych polskich miast w okresie transformacji

Miasto	Liczba ludności w latach:				Ranking	Zmiana w % 1990/2005
	1990	1995	2000	2005		
Warszawa	1 656	1 635	1 610	1 698	1	2,5
Łódź	848	823	793	768	2	-9,4
Kraków	751	745	742	757	3	0,8
Wrocław	643	642	634	636	4	-1,1
Poznań	590	581	575	568	5	-3,3
Gdańsk	465	463	457	458	6	-1,5
Szczecin	413	418	416	411	7	-0,5
Bydgoszcz	382	386	385	366	8	-4,2
Katowice	367	352	341	317	10	-13,6
Lublin	351	355	356	355	9	1,1
Białystok	271	278	286	292	11	7,7
Sosnowiec	259	248	241	226	15	-12,7
Częstochowa	258	259	256	247	13	-4,3
Gdynia	252	252	255	253	12	0,4
Bytom	231	227	202	188	20	-18,6
Radom	229	233	231	227	14	-0,9
Kielce	214	214	211	208	16	-2,8
Gliwice	214	213	213	200	18	-6,5
Zabrze	205	201	198	191	19	-6,8
Toruń	202	205	204	208	17	3,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pośród 20 największych miast w Polsce (por. tabela 4), w których liczba ludności w 1990 r. przekraczała 200 tys. osób, dodatnie zmiany do 2005 r. występowały jedynie w sześciu, w tym tylko w Białymstoku, Toruniu, Lublinie i w Warszawie na poziomie ponad 1%. Dotyczyło to ponadto całego okresu transformacji, podczas gdy dodatnie zmiany w Mikołowie osiągają taki poziom na przestrzeni zaledwie czterech ostatnich lat. Stałość tej tendencji potwierdza porównanie z liczbą mieszkańców miasta w 1990 r. – 37,2 tys. osób. Wzrost liczby mieszkańców Mikołowa w całym okresie transformacji sięga zatem 4%.

Z powyższej analizy wynika jednoznacznie, że Mikołów nie jest w Polsce przykładem typowym¹ (Rączaszek 2006). Miasto nadal i stale demograficznie się rozwija, a przyczyn należy szukać w procesach demograficznych, a także społecznych i gospodarczych (Bromboszcz, Szendzielarz 2002). Mikołów – odmiennie w stosunku do większości sąsiednich ośrodków miejskich Górnego Śląska – jest zatem miastem w fazie rozwoju lub odbudowy (Dutkowski 2000, s. 38), w przeciwieństwie do wielu innych miast, które przechodzą fazę stagnacji lub schyłkową (Broszkiewicz 1997, s. 22).

Z cytowanego już pisma inspektora Urzędu Miasta w Mikołowie wynika, że następują dodatnie zmiany w ruchu naturalnym ludności tego ośrodka (por. tabela 5).

Tabela 5

Ruch naturalny ludności Mikołowa w latach 2006–2009

Rok	Liczba:		Przyrost naturalny (liczba osób)
	urodzin	zgonów	
2006	469	345	124
2007	470	313	157
2008	440	357	117
2009	206	176	30

Źródło: Dane Urzędu Miasta Mikołów.

Ruch naturalny ludności w największym stopniu determinuje zmiany w liczbie ludności. Z tabeli 5 wynika, że ruch naturalny ludności Mikołowa utrzymuje się na poziomie dodatniego przyrostu naturalnego. Są to w krótkim analizowanym okresie wartości zbliżone, na niewysokim poziomie. Dane dotyczą jednak jednego niewielkiego miasta, trudno więc uznać je za przypadkowe. Niższy poziom przyrostu naturalnego w 2009 r. wynika z faktu, że dane statystyczne dotyczyły niecałego pierwszego półrocza².

¹ Polskie miasta w ostatnich latach zmniejszają się. W większości z nich obserwowany jest powolny spadek liczby mieszkańców. Rośnie natomiast liczba ludności na terenach podmiejskich, w gminach i powiatach otaczających miasta.

² Wzmiankowane pismo datowane było – jak już podano – 25 czerwca owego roku.

Można więc potwierdzić, że jedną z przyczyn wzrostu liczby mieszkańców Mikołowa jest ruch naturalny ludności.

Tabela 6

Migracje w Mikołowie w latach 2004–2007

Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo
	Liczba osób		
2004	520	432	88
2005	508	358	150
2006	563	423	140
2007	777	492	285

Źródło: Jak w tab. 5.

Drugą przyczyną zmian demograficznych, w tym liczby mieszkańców miast, jest ruch wędrowniczy ludności. Odpływ i napływ ludności w Mikołowie przedstawiający saldo migracji został ukazany w tabeli 6. Od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej notowane jest w Mikołowie dodatnie saldo migracji. Przypomnienie akcesji Polski do struktur europejskich jest w tym miejscu zasadne, albowiem dodatnie saldo migracji jest obserwowane, mimo że rocznie za granicę wyjeżdżało około 100 mieszkańców Mikołowa, co ilustruje tabela 7.

Tabela 7

Migracje zagraniczne mieszkańców Mikołowa w latach 2004–2007

Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo
	Liczba osób		
2004	9	68	-59
2005	15	106	-91
2006	18	120	-102
2007	15	107	-92

Źródło: *Studium wykonalności Przedsięwzięcia: Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej miasta Mikołów, 2009.*

Z przedstawionych informacji wynika zatem, że Mikołów posiada niewyjaśnioną jeszcze siłę przyciągającą, która przyczynia się do wzrostu zaludnienia. Należy przy tym dodać, że saldo migracji jest wyższe niż przyrost naturalny ludności. Przyrost rzeczywisty ludności Mikołowa oparty jest zatem i na dodatnim przyroście naturalnym i na dodatnim saldzie migracji. I również tym wyraża się specyfika Mikołowa, gdyż jest to zjawisko rzadkie w innych miastach Polski.

Powyżej analizowano jedynie zmienne demograficzne. Jeżeli jednak przyczyny zmian demograficznych mają także charakter społeczny i gospodarczy, to warto przedstawić przykład z tego zakresu. Otóż co roku wydaje się w Mikołowie nowe decyzje dotyczące budownictwa mieszkaniowego. Są to zezwolenia udzielone inwestorom indywidualnym oraz deweloperom na inwestycje nowe lub w budynkach istniejących. Inwestorzy są mieszkańcami gminy Mikołów lub wywodzą się spoza tej gminy. Dla niniejszej analizy najbardziej interesujące są zezwolenia na budownictwo indywidualne w Mikołowie wydawane inwestorom spoza miasta. Takich zezwoleń wydawano w latach 2006–2008 około 100 rocznie i takie też były efekty w postaci nowych mieszkań. Liczba ta była co roku o ponad 50% wyższa niż efekty inwestycji mieszkańców miasta. Rosła także systematycznie aktywność deweloperów, zwłaszcza wywodzących się spoza gminy Mikołów. Jedynie wśród inwestujących w budynkach już istniejących przeważali mieszkańcy miasta – por. dane tabeli 8.

Tabela 8

Efekty budownictwa mieszkaniowego w Mikołowie w latach 2006–2008

Inwestycje indywidualne	Pochodzenie inwestora	Liczba w latach:		
		2006	2007	2008
Nowe budynki	z gminy	50	53	30
	spoza gminy	93	94	102
Istniejące budynki	z gminy	9	9	11
	spoza gminy	0	1	2
Deweloperzy	z gminy	8	6	19
	spoza gminy	12	22	96

Źródło: Jak w tab. 5.

Tabela 9

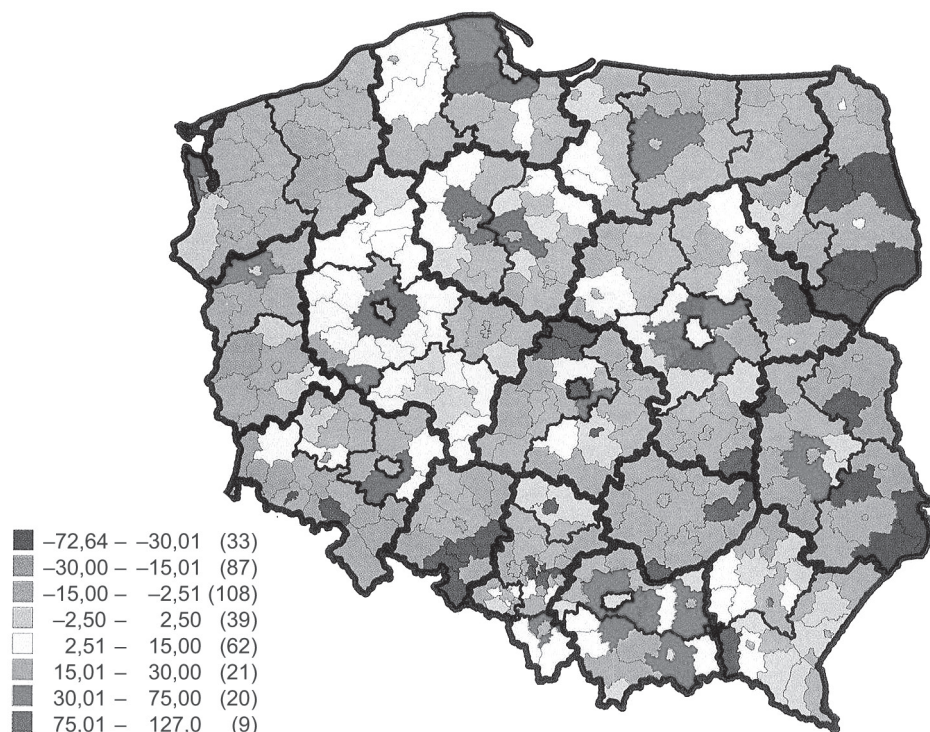
Indywidualne budownictwo mieszkaniowe

Rok	Zezwolenia	Budynki	Mieszkania
2006	89	91	93
2007	94	94	94
2008	98	98	102

Źródło: Jak w tab. 5.

Z kolei dane tabeli 9 ujawniają, że miasto Mikołów jest atrakcyjną lokalizacją dla nowych domów mieszkalnych. Aktywność inwestorów spoza gminy ujawnia istotę tej atrakcyjności. Nie są nam znane informacje, skąd wywodzą się inwestorzy, zwłaszcza

indywidualni, ale można przyjąć, że prawdopodobnie pochodzą oni z Katowic i okolicznych dużych miast Górnego Śląska. Ten rozwój ośrodków satelitarnych wokół aglomeracji centralnej jest dziś powszechnie widoczny w Polsce (por. rys. 1). Wniosek ten wymaga pewnego uszczegółowienia.

Rys. 1. Przyrost i ubytek rzeczywisty ludności w Polsce w okresie 2002–2007 – według powiatów (na 1000 mieszkańców)

Źródło: *Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2007–2008*, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa 2008.

Można założyć, że w polskich miastach istnieją „dobre” i „złe” dzielnice mieszkaniowe (Staszewska 2008, s. 325). Można także przyjąć, że w miastach brak jest wolnych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, szczególnie w „dobrych” dzielnicach. Wiadomo także, że oczekiwania konsumpcyjne w zakresie dysponowania nowoczesnym, samodzielnym mieszkaniem znacznie się w okresie transformacji zwiększyły. Okres minionych 20 lat, przywracający poszanowanie dla prawa własności, pozwolił równocześnie na wykreowanie w Polsce tak zwanej klasy średniej (Rączaszek 2006), wywodzącej się głównie z grona prywatnych przedsiębiorców, przedstawicieli wolnych zawodów, a także menedżerów średniego i wyższego szczebla. Preferencje tej grupy

społecznej w kwestii miejsca zamieszkania są określone. Dominuje potrzeba dysponowania domem wolno stojącym, w zielonym, zdrowym otoczeniu. Poszukiwane są zatem takie lokalizacje na terenach miast i na obszarach podmiejskich (Stępiak 2008, s. 210).

W przypadku Mikołowa można stwierdzić, że miasto i powiat stanowią naturalne zaplecze centrum aglomeracji Górnego Śląska. Tereny te graniczą w dodatku z południowymi dzielnicami Katowic, gdzie są obecnie lokalizowane nowe mieszkaniowe inwestycje indywidualne, a zwłaszcza deweloperskie. Mikołów jest także połączony z centrum Katowic przelotową trasą komunikacyjną. Są to argumenty przemawiające za lokowaniem na terenie Mikołowa nowych inwestycji mieszkaniowych. Można także założyć, że te tendencje mogą się nawet nasilić w przyszłości (Sikora 2007, s. 229).

Wracając zatem do celu opracowania można stwierdzić, że co prawda brak szczegółowych prognoz demograficznych (lub ich wiarygodność może budzić zastrzeżenia), ale potencjał demograficzny na terenie miasta Mikołów będzie się zwiększał, tak jak to obserwowano w okresie transformacji. To zaś determinuje konieczność rozbudowy urządzeń infrastruktury społecznej i komunalnej, ponieważ potrzeby w tym zakresie będą nadal rosły.

Bibliografia

- Balicki J., Frątczak E., Nam Ch. B., 2003, *Przemiany ludnościowe*. Wyd. Fundacji ATK, Warszawa.
- Bromboszcz B., Szendzielarz R., 2002, *Mikołów w XX wieku*, Instytut Mikołowski, Mikołów.
- Broszkiewicz R., 1997, *Podstawy gospodarki miejskiej*, Akademia Ekonomiczna, Wrocław.
- Dutkowski M., 2002, *Zmiany postsocjalistyczne metropolii w Polsce*, [w:] R. Domański, *Nowe problemy rozwoju wielkich miast i regionów*, KPZK, PAN, Warszawa. Biuletyn z. 192.
- Jagielski A., 1977, *Geografia ludności*, Warszawa.
- Kantyka J., Targ A., 1972, *Mikołów. Zarys rozwoju miasta*, Wyd. Śląsk, Katowice.
- Opracowanie Zakładu Inżynierii Miejskiej w Mikołowie*, 2009, Mikołów.
- Prus K., *Z przeszłości Mikołowa i jego okolicy*, 1932, Magistrat miasta Mikołowa, Mikołów.
- Rączaszek A., 2002, *Zmiany w stosunkach ludnościowych w Polsce w okresie transformacji*, [w:] *Transformacja systemowa w Polsce. Oceny i perspektywy*, red. Z. Szymła, Akademia Ekonomiczna, Kraków.
- Rączaszek A., 2006, *Zmiany ludnościowe w największych polskich miastach w XX wieku*, [w:] *Polityka społeczno-ekonomiczna w dobie przemian*, red. E. Kryńska, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Rączaszek A., 2008, *Dostęp do informacji o rynku pracy krajów Europy Środkowo-Wschodniej w Unii Europejskiej*, [w:] *Zarządzanie i marketing*, red. K. Rajchel, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów. Zeszyty Naukowe nr 14 (250).
- Roczniki demograficzne lata 2006, 2008, GUS, Warszawa.
- Roczniki statystyczne województwa katowickiego, US, Katowice.
- Sikora D., 2007, *Zamknięte osiedla mieszkaniowe jako czynnik procesu rozlewania się miast*, [w:] *Gospodarka przestrzenna X*, red. Z. Przybyła, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, Jelenia Góra.
- Stankiewicz A., 2004, *Polskie miasta maleją*, „Rzeczpospolita” nr 70 (6753) z 23 marca.
- Staszewska S., 2008, *Strefa podmiejska konkurencją dla miasta?*, [w:] *Współczesne kierunki i wymiary procesów urbanizacji*, red. J. Słodczyk, M. Śmigielska, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- Stępiak M., 2008, *Inwestycje mieszkaniowe na obszarze metropolitalnym Warszawy w latach 1995–2005*, [w:] *Współczesne kierunki i wymiary procesów urbanizacji*, red. J. Słodczyk, M. Śmigielska, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole.

Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r., DzU 2001, nr 142, poz. 1591.

Wegweiser Demographischer Wandel 2020. Analysen und Handlungskonzepte für Städte und Gemeinden, 2006, Verlag Bertelsmann Stiftung, Gütersloh.

Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2007–2008, 2008, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa.

PRZYCZYNY WZROSTU POTENCJAŁU DEMOGRAFICZNEGO MAŁEGO MIASTA

ABSTRAKT: W minionych 20 latach następowały w Polsce zmiany demograficzne, które powodują spadek liczby mieszkańców kraju. Jest to tendencja ogólnopolska, ale możliwe są odchylenia od tych prawidłowości. Badanie dotyczy Mikołowa, małego miasta w województwie śląskim. W ostatnich latach ruch naturalny ludności powoduje dodatni przyrost naturalny w tym mieście. Także saldo migracji jest dodatnie. W efekcie dodatniego przyrostu rzeczywistego liczba mieszkańców Mikołowa zwiększa się. Jest to tendencja odmienna niż w innych miastach województwa śląskiego, a także inna niż w większości miast w Polsce. Mikołów wykorzystuje swego rodzaju rentę lokalizacyjną, jaką jest położenie na południe od centrum Górnego Śląska. Poszukując czynników takich przemian zbadano rynek inwestycji mieszkaniowych. Rosnąca liczba pozwoleń na budowę domów mieszkalnych wydawana inwestorom indywidualnym niebędącym mieszkańcami gminy Mikołów potwierdza wcześniejsze przypuszczenie. W Mikołowie lokowane są inwestycje mieszkaniowe osób zamieszkujących dotychczas w innych dużych miastach centrum województwa. A zatem w wyniku przebiegu ruchu naturalnego ludności i napływu mieszkańców innych gmin w Mikołowie liczba ludności może nadal nieznacznie wzrastać.

SŁOWA KLUCZOWE: małe miasto, potencjał demograficzny, wzrost

